

ВИЩА ШКОЛА

УДК 378:379.09:001.89

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-2.17>**А. Ю. Корягіна**кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри романо-германської філології та німецького перекладу
Чорноморського національного університету імені Петра Могили

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КЕЙС-МЕТОДУ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті проаналізовано поняття методу кейсів та подано основні його характеристики. Її метою є, по-перше, узагальнення досвіду застосування кейс-стаді у вивченні іноземних мов, по-друге, аналіз переваг та недоліків цього методу в рамках дистанційного навчання.

Функціональне поле кейсів відкриває широкі можливості для використання і доповнює традиційні класичні методи навчання іноземній мові. Використання кейс-стаді формує внутрішню мотивацію студента, що дає змогу перетворити навчання на приємний, корисний та, головне, результативний процес.

Усне спілкування та орієнтоване на обмін іноземними мовами спілкування, взаємний обмін студентами за допомогою ІКТ забезпечують інформаційну підтримку роботи студентів. Ця стаття розкриває важливість цього методу у навчанні іноземних мов завдяки його універсальності, здатності комплексно вирішувати запропоновані завдання та можливості оновлення з набутими раніше навичками, особливо це важливо під час упровадження компетентнісного підходу до навчання, оскільки сприяє розвитку критичного та логічного мислення, командної роботи, цілеспрямованості, навичок тайм-менеджменту. Проте застосування кейсів у процесі навчання має бути методично, інформаційно і педагогічно обґрунтованим. Організація кейс-стаді під час дистанційного навчання вимагає від викладача активнішої дослідницької діяльності, надаючи при цьому більш широкий простір для креативного мислення та творчого підходу.

Виділено кілька проблемних сфер, на які викладач повинен звернути увагу під час використання даного методу для організації дистанційного навчання іноземної мови. У статті представлено переваги цього методу в рамках навчання іноземним мовам дистанційно: вербальна комунікація і комунікативно-орієнтовані ситуації спілкування іноземною мовою, взаємодії студентів між собою за допомогою платформи Moodle, застосування інформаційної підтримки роботи студента. Стаття розкриває значимість даного методу, яка зумовлюється його багатофункціональністю, можливістю вирішувати запропоновані завдання комплексно, а крім того, ймовірністю актуалізації, практичним використанням отриманих раніше вмінь і навичок.

Ключові слова: інформаційні технології, кейс-стаді, компетентнісний підхід, вища школа.

Постановка проблеми. Глобальні економічні тенденції, зростаюча міграція і мобільність у всьому світі призвели до гострої необхідності в спеціалістах із просунутим і надзвичайно функціональним рівнем знання іноземної мови для особливих цілей. На жаль, як виявилось, більшість студентів не здатні успішно спілкуватися в діловому та професійному середовищі. Найважливішим компонентом, якого їм не вистачає, є функціональність, і оскільки сучасні ринки праці вимагають знання вузькоспеціалізованої іноземної мови, адаптованої до потреб майбутньої роботи, найбільш важливими навичками, якими повинен володіти фахівець, є комунікативні компетенції.

Одним із варіантів викладання іноземної мови, який відповідає описаній вимозі до підготовки спеціалістів, є використання методу вивчення конкретного випадку, або кейс-методу, який довів

свою значущість, практичність та результативність на очних заняттях. Проте у зв'язку зі зміною тенденцій у навчанні навесні 2020 р. постала необхідність переглянути доцільність та шляхи використання багатьох видів діяльності та методів під час дистанційного вивчення дисциплін, зокрема з іноземної мови. Винятком не став і метод кейсів. Тому варто переглянути особливості реалізації кейс-методу у процесі дистанційного вивчення іноземної мови, звернути уваги на переваги, недоліки та можливості такого підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Традиційне наповнення заняття зводиться до діалогів і текстів для читання з усталеного, іноді застарілого набору тем, зміст яких не завжди відповідає тій позамовній реальності, в якій майбутні фахівці змушені будуть працювати, отримавши диплом. Випадки та ситуації, так звані кейси,

використовуються на заняттях із залученням різних методів і, як правило, ґрунтуються на автентичному матеріалі, який знайомить студентів із реальними проблемами, які вимагають аналізу і рішення. Саме тому нині метод кейсів широко використовується у викладанні не лише іноземної мови, а й юриспруденції, медицини, економіки, менеджменту та ін.

Аналіз наукових публікацій останніх років [2; 3; 5; 7; 8] свідчить про те, що метод кейсів відноситься до технологій професійно-орієнтованого навчання. Він є також інструментом формування у майбутніх фахівців комунікативної компетенції [1, с. 58]. Доцільність використання методу кейсів у навчанні іноземної мови майбутніх фахівців будь-якого напрямку підготовки і профілю пояснюється тим, що студенти вивчають і обговорюють конкретні випадки, які близькі до їх сьогодення, вирішують завдання за допомогою іноземної мови.

Перевага даного методу полягає у формуванні у студентів не тільки комунікативної компетенції, а й професійної компетентності, оскільки він дає змогу розвивати такі вміння:

1) поєднувати теорію і практику для вирішення завдань;

2) інтегрувати знання з різних сфер і вирішувати завдання, що вимагають абстрактного мислення й аналізу;

3) ефективно працювати не лише індивідуально, а й як член команди та керувати командою;

4) оцінювати умови і вибирати необхідну інформацію;

5) критично оцінювати ситуацію, інтерпретувати дані і робити висновки;

6) нестандартно мислити;

7) приймати рішення у стандартних і нестандартних ситуаціях;

8) аргументовано висловлювати свою точку зору, що, своєю чергою, розвиває почуття відповідальності за прийняте рішення;

9) вирішувати конкретні завдання, використовуючи іноземну мову [3].

Класична схема рішення кейсу у процесі очного навчання передбачає спільний аналіз студентами ситуації (соціально-економічної, виробничої, надзвичайної та ін.), колективне вироблення ними рішень шляхом дискусії та взаємного обміну інформацією (робота в малих групах) і пропозицію оптимального рішення в контексті певної проблеми [4, с. 100].

Мета статті. Кейс-метод є інновацією в методах навчання, тоді як дистанційна освіта – це інновація в технологіях; окрім того, вони чудово додають і розширюють функції один одного. Основна мета дистанційного навчання – це студенти, які самостійно визначають цілі навчання та формулюють методи їх досягнення. Однією з головних

переваг дистанційного навчання є гнучкість, яка може зробити всі теми навчального процесу абсолютно доступними під час курсу і в зручний час, і, що більш важливо, вона повинна відповідати кожному графіку студентів.

Ядром дистанційного навчання та кейс-методу є навчальна модель конструктивізму. У цій моделі знання та вміння набуваються завдяки співпраці між студентами та викладачами, кожен з яких ділиться власним досвідом та пропонує свої пояснення. Основна увага приділяється використанню процесів партнерства, роздумів та навичок. Опис особливостей дистанційного впровадження методу кейсів у процес навчання іноземної мови й є метою цієї статті.

Виклад основного матеріалу. Здатність працювати в команді, вибудовувати систему міжособистісних відносин в обстановці співробітництва і конкуренції, здійснювати в процесі комунікації конструктивну взаємодію з іншими учасниками спілкування є затребуваними особистісними якостями кожного співробітника на сучасному етапі в будь-якій сфері діяльності. Ідеальним для розвитку такого фахівця є метод кейсів.

Його зміст полягає у тому, що студентам необхідно осмислити реальну життєву ситуацію, суть якої відображає не лише практичну проблему, а й актуалізує відповідний комплекс знань, який слід засвоїти у процесі вирішення проблеми, яка, по суті, не має однозначних рішень. Переваги використання кейс-методу очевидні. Проте питання, чи впливає зміна формату заняття, а саме з очного на дистанційне, на особливості застосування вказаного методу, потребує детального дослідження.

По-перше, наголосимо, що терміни «дистанційне» та «онлайн-навчання» не є синонімами, хоча і мають певні спільності (застосування технічних засобів навчання та комунікації, застосування матеріалів Інтернет-простору та ін.). Відмінною рисою є час і спосіб взаємодії викладача/вчителя і студента/учня. Досвід показав, що онлайн-навчання є вкрай виснажливим, заняття за розкладом в Skype чи Zoom – це набагато важче, ніж заняття за розкладом безпосередньо в навчальному закладі. Перехід на дистанційний формат потребує перебудови освітніх підходів із боку викладача: замість начитування лекцій чи пояснення матеріалу – дослідження, замість контролю – челенджі. І з боку студентів дистанційне навчання потребує не слухняності, а самоорганізації [6].

Під час дистанційного навчання викладач може бути зовсім відсутніми на занятті. І такий формат є значно цікавішим та більш удалим. Завдання викладача у цьому разі, а саме підготовка заняття іноземної мови із застосуванням методу кейсів, полягає у виконанні двох основних завдань.

Перше – це підготовка кейса:

- постановка конкретної мети і точних питань;
- надання допоміжних матеріалів для підготовки (відео, аудіо, статті, фотографії, презентації, плакати і т. д.);
- опис вимог до кінцевого результату;
- визначення студентів-модераторів;
- організація відеозапису.

Друге – це оцінка роботи студентів:

- перегляд відеозапису заняття;
- коментування відповідей студентів на використовуваній для дистанційного навчання платформі.

Даний підхід можна також розглядати як оцінку взаємодії групи (або окремого студента) з викладачем (або один з одним). Останнє особливо актуально, якщо викладач є куратором групи. Такий спосіб організації заняття дасть змогу також установити більш міцну комунікацію на рівні «студент – студент». Критики дистанційного навчання стверджують, що жваве обговорення тієї чи іншої проблеми по-справжньому відбувається на очних заняттях, де студенти висловлюють різні думки і разом шукають відповідь на питання. Але запропонована вище організація заняття, а саме метод кейсів, без безпосереднього контролю із боку викладача під час дискусії допоможе розвитку не лише професійних навичок (у даному разі мовних), а й роботи в команді.

Для вивчення мов такий підхід особливо важливий. Тим, хто викладає іноземні мови, знайома ситуація, коли студенти-філологи бояться зробити помилку і постійно спостерігають за реакцією викладача (чи робить останній певні нотатки, чи погоджується зі сказаним і т. д.). І потім, коли викладач озвучує допущені студентами помилки, рідко хто їх записує. Але якщо студент отримує особисті зауваження у вигляді коментаря (наприклад, у Moodle), то це допоможе йому уникнути або мінімізувати випадки повторення помилки.

До того ж відеозапис заняття може служити матеріалом для самоаналізу. Перед тим як викладач оцінить роботу студентів, він може запропонувати останнім самим знайти свої помилки і виправити їх.

Використовуючи цей метод для організації дистанційного навчання іноземних мов, викладачі повинні звернути увагу на декілька інших важливих питань: підготовка викладача до заняття, особливості використання системи Moodle, урахування мовного рівня знань іноземної мови студентів, спілкування зі студентами в Viber чи Telegram групі у процесі підготовки презентації кейсу.

Складним завданням для викладача є розроблення кейса. Цей процес вимагає часу, ерудиції, педагогічної майстерності і підбору такого матеріалу, в якому змодельовано проблемну ситуацію і відбивається комплекс знань, умінь і навичок, які

студенти мають опанувати. Метод кейсів є одночасно і видом навчального матеріалу, і способом його використання в навчальному процесі, але дискусія займає центральне місце в навчанні із застосуванням методу кейсів. Вибираючи тему для кейсу, викладач має змогу опиратися на інтереси студентів. Тобто можна на форумі, наприклад на платформі Moodle, проголосувати за вибір теми. Викладач заздалегідь створює опитування. І студенти, маючи додатковий час, вільний доступ до різних джерел, реально оцінюють кількість і якість необхідного для тієї чи іншої теми матеріалу. Таким чином, викладач уникає додаткового «переголосування» на очних заняттях.

Система управління навчанням на базі Moodle має, з одного боку, різноманітні функціональні інструменти для комунікації учасників освітнього процесу. Використання їх забезпечує різні рівні взаємодії: навчається – освітній контент, студент – викладач, студент – студент (форум, чат та ін.). З іншого боку, у системі є можливості для індивідуального виконання завдань, що забезпечують перехід студента від знань, умінь і навичок до певних дій, тобто до діяльності в нестандартній ситуації і прийняття самостійних відповідальних рішень.

Час вивчення мови також впливає на якість результату дистанційного навчання. Чим менше у студента знань, тим складніше організувати кейс-стаді. Важливо також правильно підібрати тип кейса. На початковому етапі більше підійдуть навчальні кейси, що відображають типові ситуації, які найбільш часто зустрічаються у житті. Ситуація в даному виді кейсів може бути не зовсім реальною, а такою, якою вона могла би бути в житті. Для студентів другого і третього курсів краще організувати практичні кейси, які є реальними життєвими ситуаціями, детально відбитими в навчальному процесі. Їх навчальне призначення зводиться до закріплення знань, умінь і навичок поведінки (прийняття рішень) учнів у даній ситуації. І тільки на старших курсах можна використовувати науково-дослідні кейси, які виступають моделями для отримання нового знання про ситуацію і поведінку в ній.

Однак викладачам іноземних мов слід уважно вивчати матеріали кейсу, оскільки вони повинні забезпечити відповідність рівня справи мовному рівню студента, який вивчає іноземну мову, інакше студенти будуть відчувати стрес, розчарування та нудьгу під час навчання.

Більш детально хотілося б зупинитися на обміні інформацією в мережі, що є, на нашу думку, сплавом чотирьох видів мовленнєвої діяльності. У створеній, наприклад у Viber чи Telegram, групі вивчення іноземної мови студенти по-різному проявляють свої здібності. Просто скласти речення на занятті вважається нудним і малоефективним

завданням. А коли викладач надсилає у групу фото і просить прокоментувати його, то студенти охоче залучаються до такої активності. Як показує практика, вони навіть самі виправляють помилки один одного. Так само можна працювати з аудіофайлами у форматі пісні. Якщо викладач заздалегідь надіслав студентам пісню й їм удалося її хоча б декілька разів прослухати, то робота на занятті із цим самим аудіоматеріалом піде значно жвавіше, а відсоток вивченої з пісні лексики буде майже втричі вищий.

Ще однією перевагою дистанційного навчання іноземній мові є те, що викладач має можливість спілкуватися зі студентом іноземною мовою. Уся переписка (питання щодо теми кейсу, його проведення, дискусії та ін.) може, за бажанням чи вимогою викладача, вестися виключно іноземною мовою. Таким чином, ще до початку самого заняття студенти отримують можливість набуття додаткових мовних професійних навичок. Але таку діяльність бажано стимулювати додатковими балами чи оцінками.

Цікаво зауважити, що поряд із такими традиційними методами оцінки сформованості професійної комунікативної компетенції студентів, як тест або іспит, може бути використаний і метод кейсів. Робота над кейсом дає змогу з'ясувати, наскільки студенти можуть застосувати отримані знання на практиці. Групова взаємодія, використання творчого потенціалу в навчально-професійної діяльності дають можливість студенту розкритися, побачити реальність, значиму і гідну для вивчення, задуматися про важливість власного розвитку.

Метод кейсів у вивченні іноземної мови у вищих навчальних закладах може застосуватися на заняттях з «Основної іноземної мови», «Другої іноземної мови», «Ділової англійської/німецької (...) мови», «Лінгвокраїнознавства» та ін.

Висновки і пропозиції. Однією з найважливіших вимог, що пред'являються до фахівця на сучасному етапі, є здатність до самостійного пошуку вирішення нестандартних завдань і вміння брати на себе відповідальність за наслідки прийнятих рішень. У процесі вирішення кейса відбувається актуалізація теоретичних знань студентів, розвиток умінь і навичок і трансформація їх у практичний досвід.

Кейс-метод може бути успішно використаний на заняттях з іноземної мови, оскільки він комплексний і містить усі види мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письмо, аудіювання. Незважаючи на очевидні переваги, групове навчання має певні недоліки. До їх числа відносяться труднощі оцінювання учасників дискусії з урахуванням їхнього індивідуального внеску

(активність у процесі генерації ідей, змістовність виступів, недостатня активність окремих учнів в процесі обговорення та ін.). Слід зазначити також обмеженість часу для вирішення кейса через строго визначену тривалість аудиторного заняття.

Кейс-метод є цінним і корисним методом навчання в процесі вивчення іноземних мов, тому стимулює розвиток мовної та невербальної здатності. Це чудовий спосіб мотивувати студентів, адже він викликає у людей допитливість та інтерес до навчального змісту.

Перспективним у даному напрямі є дослідження питання тем кейсів, які, з одного боку, містили б максимум необхідної для спілкування лексики, а з іншого – відповідали інтересам сучасної молоді та запитам нинішнього суспільства.

Список використаної літератури:

1. Айкіна Т.Ю. Метод кейсов в формировании коммуникативной компетенции студентов. *Вестник ТГПУ*. 2013. № 1(129). С. 58–60.
2. Андриади И.П., Темина С.Ю. Основные направления применения кейс-технологий в профессиональной подготовке учителя. *Эксперимент и инновации в школе*. 2010. № 3. С. 2–4.
3. Долгоруков А.М. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения. URL: <http://ruscode.ru/2012/05/case-study/>. Дата обращения: 23.02.2021.
4. Дюбкова Т.П. Метод кейсов как эффективная образовательная технология при изучении интегрированной учебной дисциплины «Безопасность жизнедеятельности человека». *Вестник Университета гражданской защиты МЧС Беларуси*. 2017. Т. 1. № 1. С. 99–104.
5. Мирза Н.В. Кейс-метод как современная технология профессиональноориентированного обучения студентов. *European science review*. 2014. № 3–4. С. 82–85.
6. Старовойт О.В. У чому різниця між дистанційним та онлайн-навчанням? Думки експертів. URL: <https://vseosvita.ua/news/u-chomu-riznytsia-mizh-dystantsiinym-ta-onlain-navchanniam-dumky-ekspertiv-32382.html>. Дата звернення: 23.02.2021.
7. J. Basta Role of case studies in teaching English for business and economics. *The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*. 2017. Vol. 5. № 3. P. 555.
8. Vicki L. Golich The ABCs of case teaching. *Pew Case Studies in International Affairs*. Institute for the Study of Diplomacy. URL: <http://researchswinger.org/others/case-method-teaching.pdf>. Дата звернення: 23.02.2021.

Koriahina A. The features of the case method implementation in foreign language distance learning

This article analyzes the concept of the case method and presents its main characteristics. Its purpose is, firstly, to summarize the experience of using case studies in the study of foreign languages, and secondly, to analyze the advantages and disadvantages of this method in distance learning.

The functional field of cases opens wide possibilities for use and complements traditional classical methods of teaching a foreign language. The use of case studies forms the internal motivation of the student, which allows to turn learning into a pleasant, useful and, most importantly, effective process.

Oral communication and focused on the exchange of foreign languages, mutual exchange of students with the help of ICT provide information support for students. This article reveals the importance of this method in teaching foreign languages due to its versatility, ability to comprehensively solve the proposed tasks and opportunities for updating with previously acquired skills, especially important in implementing a competency-based approach to learning, as it promotes critical and logical thinking, teamwork, focus, time management skills. However, the use of cases in the learning process must be methodologically, informatively and pedagogically justified. The organization of case studies during distance learning requires more active research activities from the teacher, while providing more space for creative thinking and creativity.

There are several problem areas that the teacher should pay attention to when using this method for the organization of distance learning of a foreign language. The article presents the advantages of this method in the framework of distance learning of foreign languages: verbal communication and communicative-oriented situations of communication in a foreign language, interaction between students using the Moodle platform, the use of information support for student work. The article reveals the significance of this method, which is due to its versatility, the ability to solve the proposed tasks comprehensively, as well as the probability of updating, the practical use of previously acquired skills and abilities.

Key words: *information technologies, case studies, competence approach, high school.*